

Ministarstvo ekonomije

**INFORMACIJA O PROGRAMU PREDSEDAVANJA CRNE GORE
CEFTA 2006 SPORAZUMOM
U PERIODU JANUAR-DECEMBAR 2016. GODINE**

Podgorica, novembar 2015. godine.

1. UVOD

1.1 CEFTA 2006 Sporazum

Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006 Sporazum), potpisan je u Bukureštu 19. decembra 2006 godine, dok je njegova puna implementacija počela tokom 2007. godine. Crna Gora je, nakon ratifikacije u Parlamentu, otpočela sa punom primjenom CEFTA 2006 Sporazuma 26. jula 2007. godine, a sledeće godine za vrijeme crnogorskog predsjedavanja slaviće se desetogodišnjica od potpisivanja Sporazuma. Predsjedavanje se vrši na principu rotacije, a Crna Gora preuzima predsjedavanje od Moldavije.

Ideja o jedinstvenom multilateralnom sporazumu o slobodnoj trgovini došla je kao očekivan slijed nakon uspostavljanja zone slobodne trgovine u regionu jugoistočne Evrope (JIE) koji se zasnivao na Memorandumu o liberalizaciji i olakšicama u trgovini potpisan 27. juna 2001. godine u Briselu, u okviru Pakta stabilnosti JIE.

Osnovni ciljevi CEFTA 2006 Sporazuma su povećanje obima međunarodne trgovine i investicija, dalja liberalizacija i olakšanje trgovine, povećanje stepena harmonizacije i transparentnosti, jačanje regionalne saradnje i olakšavanje vladama u administriranju trgovine i trgovinskih režima. CEFTA 2006 Sporazum je zamijenio 31 bilateralni sporazum međusobno zaključen između CEFTA potpisnica.

Potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Srbija, UNMIK/Kosovo i Hrvatska koja je, 1. jula 2013. godine postala 28. članica EU, čime je istupila iz CEFTA 2006 Sporazuma i umjesto nje depozitar CEFTA 2006 Sporazuma je Republika Albanija.

1.2 STRUKTURE CEFTA 2006 SPORAZUMA

1.2.1 Zajednički komitet

Najveće tijelo CEFTA 2006 Sporazuma je Zajednički komitet (član 40. Sporazuma). Sačinjavaju ga ministri zaduženi za trovinu svake od potpisnica. Termin „potpisnica“ se koristi zbog nepriznavanja Kosova, a njegova glavna funkcije je da nadzire i upravlja sprovođenjem Sporazuma. Zajednički komitet se sastaje najmanje jednom godišnje, u potpisnici koja predsjedava za tu godinu CEFTA 2006 Sporazumom, a po potrebi svaka od potpisnica može inicirati i vanredno održavanje.

1.2.2 Podkomiteti

Prema članu 41.5 CEFTA 2006 Sporazuma, Zajednički komitet može osnovati podkomitete i druga tijela radi podrške u primjeni CEFTA 2006 Sporazuma. Do sada su osnovana četiri stalna podkomiteta, i to:

- *Podkomitet za poljoprivredu uključujući sanitarna i fitosantarna pitanja* koji ima za cilj olakšavanje trgovine poljoprivrednim proizvodima.
- *Podkomitet za carine i pravila o porijeklu* koji ima za cilj pojednostavljivanje carinskih postupaka i definisanje zajedničkih pravila o porijeklu u cilju nesmetanog prometa robe.
- *Podkomitet za tehničke barijere u trgovini i necarinske barijere*, koji ima za cilj prepoznavanje barijera u trgovini i predlaganje mjera za njihovo uklanjanje.
- *Podkomitet za trgovinu uslugama*, koji ima za cilj da prati napredak u pregovorima o liberalizaciji trgovine uslugama i utvrdi prioritete kada je u pitanju dalji razvoj statističkih podataka kada su u pitanju usluge.

1.2.2.1 Radne grupe

Radna grupa za tehničke i netarifne barijere funkcioniše u okviru Podkomiteta za uklanjanje tehničkih i netarifnih barijera u trgovini. Tokom 2015. godine, zadatak ove Radne grupe bio je da analizira i rješava slučajeve unijete u MADB (*The Market Access Database*), u okviru koje se evidentiraju problemi u trgovini između zemalja potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma.

Pregovaračka grupa o uslugama i Radna grupa za statističke podatke o trgovini uslugama funkcionišu u okviru Podkomiteta za trgovinu uslugama. Pregovaračku grupu čine predstavnici svih Strana CEFTA 2006 Sporazuma, koji ujedno imaju mandat za vođenje

pregovora o liberalizaciji trgovine uslugama. Kada je u pitanju *Radna grupa za statističke podatke o trgovini uslugama*, istu ispred Crne Gore čine predstavnici Centralne banke Crne Gore i Zavoda za statistiku.

Radna grupa za upravljanje carinskim rizikom funkcioniše u okviru Podkomiteta za carine i pravila o porijeklu, članovi ove radne grupe su predstavnici uprava carina.

1.2.3 Sekretarijat

Podršku Zajedničkom komitetu u radu pruža Sekretarijat CEFTA 2006 Sporazuma sa sjedištem u Briselu. Opšta uloga Sekretarijata jeste da pruža tehničku i administrativnu podršku Zajedničkom komitetu i ostalim radnim tijelima CEFTA 2006 Sporazuma.

2. ZNAČAJ CEFTA 2006 SPORAZUMA

Spoljnotrgovinska razmjena Crne Gore najveća je sa potpisnicama CEFTA 2006 Sporazuma i Evropskom unijom. Kako je CEFTA 2006 Sporazum stupio na snagu 2007. godine, podaci u nastavku prikazuje o spoljnotrgovinski prometu Crne Gore za period 2007-2014. godine. U 2014-oj godini zabilježen je trgovinski deficit u iznosu od 1 451 miliona eura, što je niže u odnosu na 2007. godinu kada je trgovinski deficit iznosio 1 618 miliona eura.

Kada je u pitanju učešće potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma, u ukupnom izvozu Crne Gore, isto je 2007. godine iznosilo 29%, a 2014. godine čak poraslo na 46%, dok je učešće u ukupnom uvozu 2007. godine iznosilo 34%, a 2014. godine 38%.

Najznačajniji izvozni partneri Crne Gore u CEFTA region su:

- **Srbija**, sa učešćem od 24% u ukupnom izvozu, glavni izvozni proizvodi su: mineralna goriva i maziva, među kojima se izdvajaju uglj i električna energija.
- **Bosna i Hercegovina**, sa učešćem od 10% u ukupnom izvozu, glavni izvozni proizvodi su: obojeni metali, gvožđe i čelik.
- **UNMIK Kosovo**, sa učešćem od 6% u ukupnom izvozu, glavni izvozni proizvodi su: hrana, kao i sirove materije poput drveta.

Najznačajniji uvozni partneri iz CEFTA regiona su:

- **Srbija**, sa učešćem od 27% u ukupnom uvozu, glavni uvozni proizvod je hrana.
- **Bosna i Hercegovina**, sa učešćem od 7% u ukupnom uvozu, glavni uvozni proizvodi su: proizvodi od kože, drveta, hartije, gvožđa, čelika i obojenih metala.

3. PREGLED DOSADAŠNJIH AKTIVNOSTI

3.1 Liberalizacija trgovine poljoprivrednim proizvodima

Nakon dugotrajnog procesa pregovora Republika Albanija, Republika Hrvatska, Republika Makedonija, Crna Gora, Moldavija i Republika Srbija parafirale su 2010. godine, a 11. februara 2011. godine potpisale Dodatni protokol CEFTA 2006 Sporazuma i time liberalizovale trgovinu poljoprivrednim proizvodima. Dodatni protokol 3 CEFTA 2006 Sporazuma o liberalizaciji trgovine poljoprivrednim proizvodima između BiH i Albanije, potpisan 20. novembra 2013. godine, a stupio na snagu za obje strane 1. decembra 2014. godine, čime je stupila na snagu potpuna liberalizacija trgovine između CEFTA potpisnica. Liberalizacija trgovine je važan korak u smanjenju barijera u trgovini i direktno se odražava na povećanje konkurentnosti regionalnih ekonomija.

4. TEKUĆE AKTIVNOSTI

4.1 Pregovori o liberalizaciji trgovine uslugama

Tokom 2010. godine, za vrijeme predsjedavanja Republike Srbija CEFTA 2006 Sporazumom, pokrenuta je inicijativa za otvaranje pregovora o liberalizaciji trgovine uslugama. Predmet pregovora bio je **Dodatni protokol o trgovini uslugama sa pratećim aneksima**. Njih čine *Aneks 1 koji se odnosi na privremeni ulazak i boravak fizičkih lica koja pružaju usluge* i *Aneks 2 koji čini Lista specifičnih obaveza u uslugama*. Do sada je održano pet rundi pregovora i to dvije tokom 2014. godine tokom predsjedavanja Republike Makedonije, a tri tokom 2015. godine za vrijeme predsjedavanja Republike Moldavije..

Pregovaračka pozicija Crne Gore zasniva se na ekonomskim interesima sa aspekta strukture crnogorske ekonomije, strateškoj opredijeljenosti Crne Gore ka evropskim integracijama, obavezama koje je Crna Gora preuzela kako Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), kao i već preuzetim obavezama u procesu pristupanja Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO).

4.2 Paket transparentnosti

Paket transparentnosti (Transparency pack), je skup međusobno povezanih baza podataka, preko pretraživača, u cilju povećanja transparentnosti za sve vrste trgovinskih mjera potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma. Ovaj "paket", sadrži četiri komponente, koje su djelimično dostupne i javnosti, a to su MADB (problemi u trgovini između zemalja

potpisnica), TBT platforma (tehnički problem u trgovini), SPS baza (sanitarni i fitosanitarni problemi u trgovini), i CEFTA portal.

Ovim se omogućava članicama CEFTA 2006 Sporazuma da obavještavaju jedna drugu o svim vrstama mjera koje preduzimaju u trgovini kao i da analiziraju uticaj regionalne trgovine.

Plan je da se *Transparency pack*, u narednom periodu, nadogradi novim komponentama gdje će biti uključeni CBCG i Monstat.

4.4 Pregovori za zaključivanje Dodatnog protokola 5

Potpisivanje **Dodatnog protokola 5** (pojednostavlјivanje graničnih procedura, razmjena informacija i međusobno priznavanje AEO sertifikata) između potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma, dovelo bi do pojednostavlјjenja inspeksijskih i carinskih procedura u cilju smanjenja vremena zadržavanja roba na granici.

Ministarstvo ekonomije je pripremlilo Osnovu za vođenje pregovora o izmjenama i dopunama CEFTA 2006 Sporazuma koja je usvojena na sjednici Vlade od 14. maja 2015. godine. Shodno Zaljučcima sa sjednice Vlade, formiran je Pregovarački tim koji će raditi na izmjenama i dopunama Sporazuma o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini.

Osnov za početak pregovora za zaključivanje Dodatnog protokola 5 predstavllaju zaključci sa Devete Ministarska konferencija Svjetske trgovinske organizacije (STO), koja je ujedno najviši organ STO-a, održana je na Baliu, u Indoneziji, u periodu 3. – 7. decembra 2013. godine. Kao jedan od zaključaka usvojen je Sporazum o trgovinskim olakšicama¹, koji je ujedno i prvi multilateralni sporazum donijet poslije urugvajske runde multilateralnih trgovinskih pregovora, sa ciljem pojednostavlјjenja carinskih procedura, povećanja transparentnosti i smanjenja transakcionih troškova. Očekivanja su da će primjenom Sporazuma na međunarodnom nivou **troškovi trgovine biti smanjeni** za 10% - 15%, čime će biti ostvareni benefiti između 400 – 1000 milijardi dolara, što bi u krajnjem trebalo da podstakne rast svjetske ekonomije i kreiranje novih radnih mjesta. Takođe se očekuje da će porasti izvoz, i to za zemlje u razvoju za 10%, a za razvijene zemlje za 4.5%.

4.5 Predlog za izmjenu struktura CEFTA 2006 Sporazuma

Kako se sporazum odnosi na trgovinu robama i to u dijelu *Sloboda tranzita, Naknade i formalnosti u vezi sa uvozom i izvozom* i *Objavlјivanje i administriranje trgovinskih propisa*,

¹Agreement on Trade Facilitation – Ministerial Decision

u toku su pregovori o izmjenama struktura CEFTA 2006 Sporazuma kako bi se ostvarili benefiti koje sobom nosi primjena ovog STO sporazuma.

4.6 Uvođenje pune kumulacije

Regionalna konvencija o Pan–Euro–Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe u Crnoj Gori stupila je na snagu 01. septembra 2013. godine („*Sl. list Crne Gore-Međunarodni ugovori*”, br. 7/2012). Konvencija propisuje odredbe o pravilima o porijeklu robe u trgovini između Strana koje su ratifikovale PEM Konvenciju. U cilju pojednostavljivanja pravila propisanim ovom Konvencijom i usklađivanja istih sa ekonomskom realnošću, ugovorne strane su se usaglasile oko uvođenja pune kumulacije porijekla zajedno sa ukidanjem odredbe o zabrani povraćaja, kao opštih pravile ove Konvencije. U tom smislu, Strane CEFTA 2006 Sporazuma, odlučile su da pokrenu inicijativu za izmjenu Anexa 4 CEFTA 2006 Sporazuma (*pravila porijekla*), a u pravcu uvođenja pune kumulacije. Uvođenjem pune kumulacije porijekla, privredni subjekti bi na lakši način mogli ispuniti uslove za sticanje preferencijalnog porijekla u okviru zone slobodne trgovine nego što je to bilo moguće na osnovu primjene dijagonalne kumulacije a zajedno sa ukidanjem odredbe o zabrani povraćaja značiće povećanje konkurentnosti proizvoda i eliminisanje nepovoljnijeg položaja regiona u odnosu na neke druge ugovorne strane PEM Konvencije (*mediteranske zemlje*).

5. PRIORITETI PREDSEDAVANJA U 2016. GODINI

Tokom predsjedavanja CEFTA 2006 Sporazumom, predviđeno je da Crna Gora predsjedava svim radnim tijelima koja se bave politikama dalje liberalizacije trgovine, tj: Komitetom za trgovinske olaksice i svim njegovim radnim tijelima (Podkomitet za netarifne mjere, Radna grupa za tehnicke mjere, Radna grupa za upravljanje rizikom, Radna grupa za razmjenu informacija) kao i Komitetom CEFTA kontakt osoba. Kao predsjedavajuća, Crna Gora je u obavezi da organizuje sve sastanke radnih tijela kojima predsjedava, kao i redovne sastanke: ekspertski sastanak i sastanak CEFTA pomoćnika ministara u junu 2016; strateški sastanak, sastanak CEFTA ministara trgovine i CEFTA Week (okupljanje privrednika regiona) u novembru 2016. Takođe, tokom predsjedavanja Crne Gore, proslavice se 10 godina od potpisivanja Sporazuma.

Crna Gora je utvrdila prioritete u svom predsjedavanju 2016. godine u dimenzijama koje odgovaraju Stubu integrisanog rasta, što podrazumijeva veći obim spoljno-trgovinske razmjene i investicija na regionalnom nivou, na nediskriminatoran, transparentan i predvidljiv način.

Oblast slobodne trgovine:

- i) Dalja liberalizacija trgovine uslugama
- ii) Trgovinske olakšice uključujući uklanjanje barijera u trgovini
- iii) Olakšavanje slobodnog protoka investicija putem koordinacije investicionih politika i bolje zaštite investicija i investitora, uključujući obezbjeđivanje pravičnih uslova konkurentnosti koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije
- iv) Olakšavanje slobode kretanja eksperata, stručnjaka i kvalifikovane radne snage

Integrisanje u svjetsku ekonomiju

- v) Promovisanje trgovine

Kao horizontalni prioritet

- vi) Održavanje sinergije između sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma i Strategije Jugoistočne Evrope do 2020. Godine. (SJIE 2020)
- vii) Jačanje praćenja sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma i izvještavanje o rezultatima sprovođenja
- viii) Unapređenje transparentnosti

PREDLOG ZAKLJUČAKA:

1. Vlada Crne Gore je, na sjednici od _____ 2015. godine, usvojila Informaciju o programu predsjedavanja Crne Gore CEFTA 2006 Sporazumom u periodu januar-decembar 2016. godine.
3. Zadužuje se Ministarstvo ekonomije, da u saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija radi na organizaciji sastanaka u okviru Predsjedavanja CEFTA 2006 Sporazuma kao i na organizaciji proslave jubileja 10 godina CEFTA 2006 Sporazuma.

PREDLOG

**PRIORITETA U PREDSJEDAVANJU CRNE GORE CEFTA 2006
SPORAZUMOM U PERIODU JANUAR-DECEMBAR 2016. GODINE**

Novembar 2015. godine

I. UVOD

Kao što je utvrđeno u Odluci br. 1/2007 CEFTA 2006 Sporazuma, Poslovnik o radu (član 3), Crna Gora će u januaru 2016. godine od Moldavije preuzeti predsjedavanje CEFTA 2006 Sporazumom. Predsjedavanje se preuzima na osnovu rotacije i trajeće jednu kalendarsku godinu.

2016. godina, kada Crna Gora predsjedava CEFTA 2006 Sporazumom, biće ujedno i treća po redu godina sprovođenja Strategije 2020. za jugoistočnu Evropu. (SEE 2020). Crna Gora ostaje posvećena prioritetima u predsjedavanju CEFTA 2006 Sporazumom, sublimiranim u Stubu integrisanog rasta, Ministarskim zaključcima CEFTA Zajedničkog komiteta iz 2015. godine i relevantnim zaključcima sa Samita o zapadnom Balkanu održanom u Beču.

Crna Gora će, zbog posebne važnosti 2016. godine, kao godine obilježavanja desetogodišnjice CEFTA 2006 Sporazuma, kao predsjedavajući uložiti poseban napor u cilju apostrofiranja značaja i važnosti ovog Sporazuma i insistirati na uspostavljanju dijaloga sa privatnim sektorom u implementaciji CEFTA 2006 Sporazuma.

Crnogorsko predsjedavanje CEFTA 2006 Sporazumom u 2016. godini podrazumijevaće nastavak uspješnog sprovođenja zadataka Sporazuma, sa fokusom na praćenje sprovođenja Sporazuma od strane potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma te transparentnosti istog.

Rukovodeći se horizontalnim ciljevima (odnosno praćenjem i transparentnošću) Crna Gora će, kao predsjedavajuća CEFTA 2006 Sporazumom, sprovesti aktivnosti, u skladu sa prioritetima utvrđenim saglasno članu 1 CEFTA 2006 Sporazuma.

Usladu sa prethodnim, Crna Gora će biti posvećena preduzimanju svih radnji koje olakšavaju i podržavaju aktivnosti potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma usmjerenih ka uspješnom zaključivanju tekućih pregovora o trgovinskim olakšicama i liberalizaciji trgovine uslugama do kraja 2016. godine.

S obzirom na činjenicu da su trgovinske olakšice i liberalizacija trgovine uslugama veoma značajni segmenti u promovisanju trgovine i investicija u našem regionu u smislu podsticanja ekonomskog rasta, Crna Gora će biti podrška ostalim potpisnicama CEFTA 2006 Sporazuma u započinjanju sprovođenja ovih sporazuma odmah po njihovom potpisivanju ili sa kraćim prelaznim periodima.

Crna Gora će, kao predsjedavajuća CEFTA 2006 Sporazumom, uložiti napore u smislu uspostavljanja interakcije CEFTA 2006 Sporazuma i trgovinske politike sa ostalim relevantnim politikama usmjerenim ka promovisanju trgovine u okvir povećanja konkurentnosti naših ekonomija u regionu. Koordinacija sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) i ostalim relevantnim regionalnim organizacijama je od ključnog značaja za CEFTA Strukturu. Crna Gora će, takođe, tokom svog predsjedavanja imati za cilj da da apostrofira važnosti jačanja koordinacije na nacionalnom nivou između ministarstava uključenih u formulisanje trgovinske politike i njeno sprovođenje, kao i interakcije između nacionalnih politika i regionalnih prioriteta.

Imajući u vidu postignuća zabilježena u sprovođenju CEFTA 2006 Sporazuma od njegovog potpisivanja do danas kao i uspjeh postignut u liberalizaciji trgovine robom, kumulaciju porijekla i transparentnost na tržištima javnih nabavki, a uzimajući u obzir trgovinske olakšice i liberalizaciju trgovine uslugama kao oblasti u kojima će sprovođenje CEFTA 2006 Sporazuma biti produbljeno u bliskoj budućnosti, Crna Gora smatra da CEFTA Strukturu treba opremiti zadovoljavajućim mehanizmima za praćenje sprovođenja Pravilnika CEFTA 2006 Sporazuma i izvještavanje o rezultatima sprovođenja Zajedničkom odboru kao jedinom organu zaduženom za praćenje.

Crna Gora će, u kontekstu prethodnog, posebnu pažnju posvetiti podsticanju uključivanja struktura CEFTA 2006 Sporazuma u izgradnju mehanizama za praćenje u skladu sa međunarodnim standardima i metodologijama - u cilju unaprjeđenja kvaliteta statističkih podataka o robi, uslugama i investicijama, olakšavanju širenja i razmjene podataka i izvještavanja fokusiranog na rezultate, umjesto na aktivnosti.

Takođe, predsjedavajuća u 2016. godini će dati značajan doprinos unaprjeđenju transparentnosti kao jednom od horizontalnih ciljeva kako u pogledu jačanja obuhvata i vidljivosti CEFTA 2006 Sporazuma tako i u pogledu mogućnosti uključivanja privatnog sektora u čitav proces kako bi i on savjetovao i davao povratne informacije o sprovođenju CEFTA 2006 Sporazuma.

Prioriteti i ciljevi biće nadograđeni na aktivnosti koje su preduzimali raniji predsjedavajući CEFTA 2006 Sporazumom i biće u cjelosti usklađeni sa procesom proširenja EU kroz koji prolazi većina potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma.

II. PRIORITETI U PREDSJEDAVANJU 2016. GODINE

Imajući u vidu gorenavedene opšte ciljeve, Crna Gora je utvrdila sljedeće prioritete u svom predsjedavanju 2016. godine u dimenzijama koje odgovaraju

Stubu integrisanog rasta, koji podrazumijeva veći obim spoljno-trgovinske razmjene i investicija na regionalnom nivou, na nediskriminatoran, transparentan i predvidljiv način.

Oblast slobodne trgovine:

- i) *Dalja liberalizacija trgovine uslugama*
- ii) *Trgovinske olakšice uključujući uklanjanje barijera u trgovini*
- iii) *Olakšavanje slobodnog protoka investicija putem koordinacije investicionih politika i bolje zaštite investicija i investitora, uključujući obezbjeđivanje pravičnih uslova konkurentnosti koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije*
- iv) *Olakšavanje slobode kretanja eksperata, stručnjaka i kvalifikovane radne snage*

Integrisanje u svjetsku ekonomiju

- v) *Promovisanje trgovine*

Kao horizontalni prioritet,

- vi) *Održavanje sinergije između sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma i SEE 2020*
- vii) *Jačanje praćenja sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma i izvještavanje o rezultatima sprovođenja*
- viii) *Unaprjeđenje transparentnosti*

III) AKTIVNOSTI

Oblast slobodne trgovine:

I Dalja liberalizacija trgovine uslugama

- Liberalizacija unutar-regionalne trgovine uslugama putem smanjenja restriktivnih mjera i politika

•

Crna Gora potvrđuje posvećenost nastavku napora koje je uložila njena prethodnica Moldavija u zaključivanje procesa liberalizacije trgovine uslugama između potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma. Krajni cilj ovog procesa je postizanje

istog nivoa otvorenosti na nivou uslužnih sektora čime se doprinosi privlačenju većeg obima investicija u regionu u cjelini.

Poštujući radnu verziju rasporeda usvojenog na osnovu Ministarske odluke o uspostavljanju Pododbora za trgovinu uslugama, posljednja, šesta runda pregovora posvećena finansijama, saobraćaju i audiovizuelnim uslugama bila bi održana u prvom kvartalu 2016. godine. Crna Gora preuzima obavezu da tokom 2016. godine intezivno radi na zaključivanju pregovora o tekstu Dodatnog protokola o trgovini uslugama, Aneks I o privremenom ulasku i boravku fizičkih lica u poslovne svrhe, horizontalnim obavezama i sektorskim obavezama, čime se stvaraju uslovi za stupanje Dodatnog protokola na snagu, 2017. godine, kada CEFTA 2006 Sporazumom bude predsjedavala Republika Srbija.

Crna Gora je posvećena unaprjeđenju kvaliteta i jednoobraznosti trgovine uslugama i statističkih podataka o stranim direktnim investicijama (SDI) na osnovu potreba korisnika i lica zaduženih za njihovo prikupljanje. Rad će biti fokusiran na utvrđivanje prioriteta u daljem razvoju statistike za sektore oko kojih se postigne saglasnost u pregovorima o trgovini i liberalizaciji usluga, kao i na sprovođenje prioriteta CEFTA 2006 Sporazuma i SEE 2020. Konkretni aktivnosti će obuhvatiti uspostavljanje funkcionalnog sistema izvještavanja prema Sekretarijatu, kao i formiranje održive platforme za širenje statističkih podataka o trgovini uslugama, statističkih podataka o stranim podružnicama (FATS) i SDI prema većem broju korisnika (vladinim zvaničnicima, privatnom sektoru, akademskoj zajednici itd.).

Barijere, zbog kojih može biti otežana trgovina uslugama, među potpisnicama, i dalje ostaju važno pitanje kojem treba posvetiti veću pažnju. Crna Gora, u tom kontekstu, insistira na udruživanju sa regionalnim organizacijama i u svom radu se oslanja na najbolju praksu međunarodne zajednice, u cilju rješavanja problema na najefikasniji način.

U cilju opsežnijeg promovisanja postignute liberalizacije i privlačenja novih investicija, Crna Gora će raditi na unaprjeđenju transparentnosti politika, zakona, propisa i upravnih praksi potpisnica CEFTA2006 Sporazuma koje omogućavaju trgovinu uslugama.

II Trgovinske olakšice uključujući uklanjanje barijera u trgovini

•

- *Predsjedavati pregovaračkim procesom u cilju zaključenja pregovora o okvirnom sporazumu o pojednostavljenju graničnih procedura, elektronskoj razmjeni podataka i uzajamnom priznavanju ovlaštenih privrednih subjekata.*

Crna Gora, kao predsjedavajuća, će uložiti napor u pružanju podrške procesu pregovaranja o trgovinskim olakšicama između potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma u cilju potpisivanja okvirnog sporazuma o pojednostavljenju graničnih procedura, elektronskoj razmjeni podataka i uzajamnom priznavanju ovlaštenih privrednih subjekata. Crna Gora će predsjedavati pregovaračkim procesom u cilju zaključivanja pregovora do sredine 2016, kako je dogovoreno na Samitu za Zapadni Balkan u Beču.

- *Podržati izradu Akcionog plana za sprovođenje okvirnog sporazuma i agende trgovinskih olakšica u okviru CEFTA 2006 Sporazuma.*

Crna Gora će tokom predsjedavanja biti posvećena izradi akcionog plana u okviru pregovora o trgovinskim olakšicama za sve potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma u cilju utvrđivanja oblasti povezanih za trgovinskim olakšicama čije sprovođenje bi moglo biti inicirano tokom sljedeće godine, kao i utvrđivanju oblasti za koje je potpisnicama CEFTA 2006 Sporazuma potreban prelazni period.

- *Održati posvećenost CEFTA 2006 Sporazuma da će garantovati finansijsku i tehničku podršku od EU u uspostavljanju neophodne IT infrastrukture za elektronsku razmjenu informacija*

Crna Gora će zajedno sa Sekretarijatom CEFTA 2006 Sporazuma preduzeti potrebne korake radi obezbjeđivanja garancije programiranja finansijske i tehničke podrške od EU u uspostavljanju IT infrastrukture u svakoj potpisnici CEFTA 2006 Sporazuma kako bi se obezbjedila elektronska razmjena informacija između svih organa uključenih u carinjenje robe. Cilj je da EU programira relevantni projekat najkasnije u sklopu IPA 2016.

- *Obezbjediti da Komitet za trgovinske olakšice koordinira uključivanjem relevantnih struktura CEFTA-e u sprovođenje regionalnih projekata pružanja tehničke podrške u oblasti trgovinskih olakšica*

U 2016. godini će biti započeto sprovođenje projekta pružanja tehničke podrške olakšavanju trgovine u okviru CEFTA 2006 Sporazuma koji će financirati EU u sklopu IPA 2015.

Veoma je važno da se projekat sprovodi u skladu sa prioritetima sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma i da se uspostavi adekvatna komunikacija i koordinacija između projekta i struktura CEFTA 2006 Sporazuma. U tom smislu, Komitet za trgovinske olakšice će biti ključna CEFTA Struktura, zadužena za koordinaciju između projekta i struktura. Predsjedavajući CEFTA 2006 Sporazumom predsjedavaće Komitetom za trgovinske olakšice na način da potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma pružaju povratne informacije projektu i da relevantne CEFTA strukture obrađuju rezultate projekta.

U kontekstu prethodnog, zauzeće se isti pristup i prema ostalim tekućim projektima kao što su oni koje sprovode UNCTAD i ITC, kao i IFC u oblastima povezanim sa trgovinskim olakšicama, a komunikaciju i koordinaciju između tih projekata i struktura CEFTA 2006 Sporazuma treba obezbijediti putem Komiteta za trgovinske olakšice.

- *Sistematizovati utvrđivanje i uklanjanje barijera u pristupu tržištu u okviru CEFTA 2006 Sporazuma putem relevantnih struktura CEFTA 2006 Sporazuma*

Angažovanje na utvrđivanju i uklanjanju barijera u trgovini je sastavni dio Agende za trgovinske olakšice u CEFTA 2006 Sporazumu. U tom smislu, Crna Gora će preduzeti sve neophodne radnje putem Komiteta za trgovinske olakšice i ostalih relevantnih struktura CEFTA 2006 Sporazuma.:

- i) utvrditi sistemske barijere u trgovini, ako je neophodno u konsultaciji sa privatnim sektorom,
- ii) analizirati utvrđene barijere, ako je neophodno, u konsultaciji sa međunarodnim organizacijama u skladu sa njihovim stručnim znanjem,
- iii) dati preporuku Zajedničkom odboru CEFTA 2006 Sporazuma u vezi sa uklanjanjem barijera, ako je opravdano djelovanje na regionalnom nivou,
- iv) pratiti proces uklanjanja utvrđenih barijera u trgovini, sprovođenje Okvirnog sporazuma o pojednostavljenju graničnih procedura, razmjenu informacija i uzajamnom priznavanju ovlašćenih privrednih subjekata, pod uslovom da isti bude potpisan do kraja 2015. godine.

Crna Gora će nadalje podsticati RCC i ostale relevantne aktere da obezbijede dovoljnu finansijsku podršku za jačanje IKT infrastrukture i interkonektivnosti za elektronsku razmjenu informacija u okviru SEE 2020.

- *Obezbijediti sprovođenje Sistema za upravljanje informacijama na nivou rukovodstva (MIS) u CEFTA*

Crna Gora će preduzeti sve mjere za pružanje podrške Sekretarijatu CEFTA 2006 Sporazuma u smislu uspostavljanje Sistema za upravljanje informacijama na nivou rukovodstva u CEFTA 2006 Sporazumu kao i za njegovo uspostavljanje do kraja 2016. godine.

Crna Gora će nadalje ulagati napore usmjerene ka podizanju svijesti potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma i privatnog sektora u vezi sa CEFTA MIS.

Crna Gora će, preduzeti aktivnosti usmjerene ka integrisanju podataka raspoloživih u CEFTA MIS u izvještavanje prema strukturama CEFTA 2006 Sporazuma.

III Olakšavanje slobodnog protoka investicija putem koordinacije investicionih politika i bolja zaštita investicija i investitora, uključujući obezbjeđivanje pravičnih uslova konkurentnosti koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije

Crna Gora ostaje posvećena nastavku rada svojih prethodnika u pogledu koordinacije investicionih politika i boljeg promovisanja regiona radi postizanja cilja postavljenog u strategiji SEE 2020 da se ukupan godišnji priliv stranih direktnih investicija u regionu poveća najmanje za 160%.

Utvrdjivanje investicionih politika i politika preduzeća za sprovođenje strategije SEE 2020 predstavljaće prvu fazu u radu koji će biti obavljen u okviru Zajedničke radne grupe RCC-CEFTA za politiku i promovisanje investicija. U prvoj regionalnoj studiji UNCTAD-a biće upoređeni ključni elementi regulatornih investicionih okvira u ekonomijama sa akcentom na pitanjima koja su relevantnija za region, a između ostalog na: investicionim zakonima i ulasku, zaštiti i postupanju prema SDI, osnivanju privrednih društava, fiskalnoj politici, oporezivanju privrednih društava i investicionim podsticajima, tržištu rada i vještinama, propisima o konkurenciji i promovisanju regionalnih investicija.

U sljedećoj fazi treba uspostaviti mapu puta za sprovođenje aspekata strategije SEE 2020 koji se odnose na investicionu politiku. Ključne aktivnosti biće zasnovane na rezultatima regionalne studije UNCTAD-a o pravu intelektualne svojine i fokusiraće se na ubrzanje konkretnih reformi putem izrade kartice o uspjehu. Kartica o uspjehu će obezbijediti sticanje uvida u detaljna tehnička pitanja ostvarenog napretka u reformi i pomoći u postavljanju reformskih prioriteta. Takođe će doprinjeti povećanju djelotvornosti napora uložениh u

promovisanje investicija kako bi poboljšanja u okviru investicione politike dovela do povećanja nivoa investicija na terenu.

- *Inicirati planiranje aktivnosti u CEFTA Strukturama koje se odnose na utvrđivanje uslova konkurencije koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije*

Crna Gora će, kao predsjedavajuća CEFTA2006 Sporazumom, uložiti napore da se u relevantne strukture CEFTA 2006 Sporazuma kao tema uvede analiza izvodljivosti sprovođenja aktivnosti na regionalnom nivou u cilju utvrđivanja uslova konkurentnosti koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije.

Potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma se u tom pogledu podstiču da razgovaraju o tome da li su postojeće strukture dovoljne da se utvrde uslovi konkurentnosti i o vrstama neophodnih prilagođavanja koje treba izvršiti u strukturama CEFTA 2006 Sporazuma.

IV Olakšavanje slobode kretanja eksperata, stručnjaka i kvalifikovane radne snage

U svojstvu predsjedavajućeg CEFTA 2006 Sporazuma u 2016. godini, Crna Gora će udružiti napore sa značajnim međunarodnim i regionalnim partnerima u cilju uklanjanja najčešćih barijera za mobilnost stručnjaka i kvalifikovane radne snage u regionu. U kontekstu CEFTA 2006 Sporazuma, nepriznavanje kvalifikacija u određenom broju profesija smatra se barijerom za slobodno kretanje fizičkih lica što ima negativan uticaj na jačanje unutar-regionalne trgovine uslugama.

Nakon osnivanja Zajedničke radne grupe CEFTA-RCC-ERISEE za priznavanje stručnih kvalifikacija 2015. godine glavne aktivnosti tokom crnogorskog predsjedavanja biće orijentisane ka stvaranju uslova za priznavanje stručnih kvalifikacija i ispitivanje mogućnosti zaključivanja sporazuma o uzajamnom priznavanju (SUP). Dvije značajne studije biće sprovedene 2016. godine:

- (i) Utvrđivanje sektora i profesija od uzajamnog interesa. Ova studija će obezbjediti osnov za postizanje saglasnosti o konkretnim sektorima i profesijama gdje se može pregovarati o mogućim sporazumima o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija (SUP).
- (ii) Mapiranje postojećeg zakonodavnog i institucionalnog okvira za priznavanje stručnih kvalifikacija. To mapiranje obuhvatiće utvrđivanje uloga i odgovornosti konkretnih tijela u sektorima od interesa i u njemu će biti procijenjen mogući uticaj SUP-ova na ekonomije Jugoistočne Evrope.

Ove studije treba da omoguće Zajedničkoj radnoj grupi da pripremi i usaglasi mapu puta za pregovore o konkretnim SUP-ovima. U skladu sa predviđenim vremenskim okvirom, pregovori o konkretnim SUP-ovima bi mogli biti započeti krajem 2016/početakom 2017.godine. Prikupljeni podaci i analize o sektorima i profesijama od uzajamnog interesa u okviru ove dvije studije doprinjeće ciljevima CEFTA-e koji se tiču transparentnosti.

Integrisanje u svjetsku ekonomiju

V Promovisanje trgovine

- *Podsticati potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma da počnu sa primjenom pune kumulacije i ukidanjem zabrane povraćaja carine u CEFTA-i pod uslovom da relevantna Ministarska odluka o shodnoj izmjeni i dopuni Aneksa 4 bude usvojena u novembru 2015. godine*

Crna Gora će raditi na olakšanju pružanja neophodne tehničke podrške i programa obuke potpisnicama CEFTA 2006 Sporazumu primjeni pune kumulacije i ukidanju zabrane povraćaja carine u trgovini unutar CEFTA-e. U tom naporu posebna pažnja nije posvećena samo obukama carinskih organa i drugih nadležnih ministarstava, već i izradi odgovarajućih programa obuke za poslovnu zajednicu CEFTA 2006 Sporazuma.

Cilj je da potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma iniciraju primjenu pune kumulacije i ukidanje zabrane povrata carine nakon novembra 2016. godine.

- *Podržati koordinaciju među potpisnicama CEFTA 2006 Sporazuma u procesu izmjene bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini sa EU, Turskom i zemljama EFTA*

Crna Gora će podržati koordinacione napore između potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma u cilju iniciranja izmjene bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini potpisanih sa EU, Turskom i državama EFTA kako bi se obezbjedile puna kumulacija i ukidanje zabrana povrata carine u slučaju da revizija Regionalne konvencije o pan-euro-mediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu do tad još uvijek ne bude zaključena.

- *Podržati proces utvrđivanja aktivnosti koje treba da budu preduzete u određenom broju odabranih lanaca nabavke kako bi se u njima promovisala trgovina*

Crna Gora će omogućiti obezbjeđivanje kratkoročne tehničke podrške u analizi lanaca nabavke u CEFTA-i u cilju promovisanja trgovine. U tom naporu osnovna svrha će biti da se analizira kako će odluke i mehanizmi koji su na raspolaganju CEFTA-i biti korišćeni u promovisanju trgovine u odabranim lancima nabavke.

Horizontalni prioriteti:

VI Održavanje sinergije između sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma i SEE 2020

Crna Gora potvrđuje posvećenost obezbjeđivanju dosljednosti i sinergije prioriteta u predsjedavanju CEFTA 2006 Sporazuma sa ciljevima utvrđenim u Stubu integrisanog rasta.

Crna Gora će, u skladu sa zakljucima sa Samita o Zapadnom Balkanu održanom u Beču dati svoj puni doprinos u cilju realizacije aktivnosti koje su tamo dogovorene, a koje se odnose na na trgovinske olakšice, mobilnost, rast i ostala relevantna pitanja u Agendi za povezivanje u sklopu strategije SEE 2020.

VII Jačanje praćenja sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma i izvještavanje o rezultatima sprovođenja

- *Inicirati procese za izradu mehanizama za praćenje sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma*

Crna Gora pridaje veći značaj jačanju praćenja sprovođenja od strane potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma jer se sprovođenje proširuje i na oblasti kao što su trgovinske olakšice i liberalizacija trgovine uslugama koje nalažu snažniju koordinaciju među ministarstvima u CEFTA 2006 Sporazumu i dosljednu interakciju između nacionalnih i regionalnih agendi.

Tako će predsjedavajući dati uputstva relevantnim strukturama CEFTA 2006 Sporazuma predlagajući mehanizama koje treba izgraditi za praćenje sprovođenja na osnovu međunarodnih standarda i metodologija.

- *Razviti izvještavanje od struktura CEFTA 2006 Sporazuma prema Zajedničkom odboru CEFTA 2006 Sporazuma koje je orijentisano ka rezultatima*

Praćenje sprovođenja na nivou struktura CEFTA 2006 Sporazuma koje sprovodi Zajednički odbor je u velikoj mjeri zavisno od primanja izvještaja o rezultatima sprovođenja CEFTA 2006 Sporazuma. Zbog prirode prioriteta i aktivnosti u

proteklom periodu, izvještaji su do sada bili zasnovani na aktivnostima. Crna Gora će kao predsjedavajuća uložiti napore da uvede izvještavanje od struktura CEFTA 2006 Sporazuma prema Zajedničkom odboru koje će biti zasnovano na rezultatima.

- *Institucionalizovati javno-privatni sektorski dijalog u sprovođenju CEFTA 2006 Sporazuma*

Crna Gora će preduzeti neophodne korake ka institucionalizaciji javno-privatnog sektorskog dijaloga u sprovođenju CEFTA 2006 Sporazuma. Takođe, razmotriće i predložiti najizvodljivije metode i strukture u okviru CEFTA 2006 Sporazuma za sprovođenje dijaloga sa privatnim sektorom u cilju prikupljanja povratnih informacija i savjeta o sprovođenju Sporazuma.

Opšti cilj ove aktivnosti je da se pomogne u praćenju sprovođenja Sporazuma jer je privatni sektor glavni korisnik CEFTA 2006 Sporazuma.

VIII Unaprjeđenje transparentnosti

Crna Gora će staviti poseban naglasak na prioritete vezane za transparentnost u okviru desetogodišnjice CEFTA 2006 Sporazuma.

- *Uključivanje privatnog sektora*

Privatni sektor će igrati važnu ulogu u sprovođenju Programa predsjedavanja Crne Gore. Crna Gora kao predsjedavajuća želi dodatno da podstakne uključivanje privatnog sektora ne samo podizanjem njegove svijesti o CEFTA 2006 Sporazumu, već i direktno zahtijevajući od njega da u većem stepenu učestvuje u praćenju sprovođenja Sporazuma.

U tom smislu, Crna Gora će inicirati sveobuhvatnu kampanju za uključivanje privatnog sektora u organizovanje obilježavanja desete godišnjice CEFTA 2006 Sporazuma i preduzeće aktivnosti usmjerene ka ispitivanju načina na koji se javno-privatni sektorski dijalog u CEFTA 2006 Sporazumu može institucionalizovati.

- *Podjela odgovornosti sa privatnim sektorom u povećanju vidljivosti CEFTA 2006 Sporazuma*

Crna Gora planira da odredi predstavnike privatnog sektora koji će zajedno sa organizacijama privatnog sektora, a u dogovoru sa predstavnicima ostalih zemalja potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma predvoditi organizovanje Nedelje CEFTA 2006 Sporazuma u 2016. godini.

U tom kontekstu, u organizovanje CEFTA Nedelje u 2016. godini, učestvovaće i privatni sektor i bite odgovoran za širenje informacija o predsjedavanju CEFTA 2006 Sporazumom. Crna Gora će zatražiti od Sekretarijat da opredijeli dovoljno sredstava iz Finansijskog mehanizma podrške za CEFTA 2006 Sporazum (*CEFTA Project Facility*) radi pružanja tehničke podrške privatnom sektoru i kako bi CEFTA Nedelju od 2016. godine pa nadalje organizovao privatni sektor.

- *Osnaživanje korporativne slike o CEFTA 2006 Sporazumu*

Desetogodišnjica će takođe biti dobra prilika da potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma preispitaju korporativnu sliku koju njihova javnost ima o CEFTA 2006 Sporazumu i da dodatno podstaknu podizanje svijesti o istom među potpisnicama.. Posebna pažnja potpisnica CEFTA2006 Sporazuma biće usmjerena ka podizanju svijesti javnosti u vezi sa ulogom ministarstava nadležnih za trgovinu u CEFTA-i, prioritetima CEFTA-e i načinu na koji je te prioritete moguće povezati sa nacionalnim ekonomijama svake potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma.

Crna Gora će uložiti najbolje napore da organizuje događaje uključivanja i podizanja svijesti u svake potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma zajedno sa privatnim sektorom.

Crna Gora razmatra izradu sveobuhvatnog programa u prvom kvartalu 2016. godine programiranjem aktivnosti koje će biti sprovedene u okviru desetogodišnjice.

III. SARADNJA SA MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA I REGIONALNIM INICIJATIVAMA

Crna Gora će blisko saradivati sa Regionalnim savjetom za saradnju zaduženim za sveukupnu koordinaciju SEE 2020. U tom pogledu, ona je, kao predsjedavajuća, spremna da sprovede dodatne aktivnosti, ako to bude

neophodno, u cilju obezbjeđivanja nesmetane saradnje između struktura CEFTA 2006 Sporazuma i sprovođenja strategije SEE 2020, naročito sa drugim regionalnim inicijativama uključenim u nju.

U okviru sprovođenja Programa rada za predsjedavanje, Crna Gora će nastaviti blisko da saraduje sa Svjetskom bankom, OECD-om, IFC-om, UNCTAD-om, ITC-om, i STO čija stručno-savjetodavna uloga je od ključne važnosti za aktivnosti koje sprovode strukture CEFTA 2006 Sporazuma. Nadalje, predsjedavajući će nastaviti da saraduje sa GIZ-om, USAID-om i TAIEX-om koji su do sada igrali glavnu ulogu u olakšavanju sprovođenja Programa rada za predsjedavanje CEFTA 2006 Sporazumom.

IV. OGRANIČENJA

Crna Gora je posvećena obezbjeđivanju funkcionisanja aktivnosti CEFTA 2006 Sporazuma na tehničkom nivou u najboljim uslovima. Ona će, u tom smislu, učiniti napor da obezbijedi finansijsku podršku za sprovođenje plana rada, uključujući nastavak saradnje sa drugim relevantnim organizacijama.